

Александар Радашкјевич

НАУК РАСТАЈАЊА

ДАН

Леп дан, узалудан, и изаћи ће из коже
своје само да у риму не упадне, а јесен
брише небеса прљавом крпом.

Подлокан дан, премерен, у огледалима
ослепелим. Орахе испод лишћа ко ће да
скупља? И ко да поједе их зимус.

Не нижу се појмови, рогобатно-малоумни,
као погрбљена сенка, и ковитлајући, спрема се
пљусак, ал га нипошто бити неће.

Зашто је ноћима, млад, врдао по небесима?
Зашто није, безбрижно, као вршњаци, снове
изазвездане, на јастуку, преспавао?

Леп дан, мало засечен, као светла острвца
сунца на таласима. Ех, отупели ветри-бријачи,
на полици је закуцао пешчани сат.

Раздевен дан, с намером, у плаветнилу
жутог. Хтео би да пострада с богом
у прашњаво-пепелном углу, као

овај свет непроживљени, али нешто у њему
изгубљено је узалуд и давно, и јесен
поцепаном крпом брише небеса.

ПУСТИЊАК

Ни жаока живота, ни крстови
што залуд грчевито се хватају
за празнину над празнинама, ни
гетсиманска тешка туга, ни сенке
које све нешто замишљају док по
угловима тупим претражују, ни
мраморне громаде облака, ни
излизане речи, ни сновиђења
мирјана, ни они пред свитање
снови када детињство сврати,
нису више испосника ометали
док у свето небо предвечерја
зури из испоснице заборављене
и неме, куда нико по својој вољи
и њој упркос више стизао није,
годинама, по рубу провалије,
стазом вијугавом, козјом.

Безазлено је живео не знајући
за тугу у очима, ни за мисли које
борају чело, ни да чита од малена
никако не умевши, ни о свецима,
ни псалме, не знајући да изговори
„Оче наш”, и једино је, то да,
понављао у ветар: „Господе,
ја сам твој, ти си мој”. И више
ништа. И више никог.

Ја сам твој, ти си мој. А душу
кад је изнемоглу предао, тада
на гробу малом изниче гранато
седо дрво које препокри га
крилатим хладом, и на, и на
листићу, на сваком, зањиханом
и најмањем „ја сам твој ти си мој”
читљиво је сваком и ником.

ПОЗИВНИ

Јесен је прекрила сва огледала и залила
киселим млеком даљине. *Мој браће, давни
сајушниче мој*, сад ушушкаваш се
небом, као у детињству не заборавивши
да подвучеш под бокове и рамена,
у тим обећаним антипределима, где свега је
ни-ни: ни болести на те, *ни печали и ни
воздиханија*.

Онемео је обманути етар
на фреквенцији разоваплоћења, лемилица
с плавом ручицом не леми под лампом
колофониј с кратким облачићем дима
над полувековном главном књигом
етарско оостраних веза, уредно
обележених рукописом мудрице,
оде и ти куд једном мора свак, вољени
радиоаматеру, рибару с мирисом штуче,
а ми јављамо се, ми се једнако јављамо, себи
не верујући, на оним фреквенцијама
обамрлим изнад црномрке стрмине јаме:
у-ве-девет-ве-ем! у-ве-девет-ве-ем!
Валерик! У-ве-девет-ве-ем!
Пријем...

2009. Уфа
(Курзивом – из песме Ф. Гјушичева)

* * *

Губити све то, губити све оне
– груне тај јадни час, и нема тада
слабијих од нас, јаких, и нема
безбожнијег имена с бескрилом
птицом на све хладнијим уснама и
небом што обрушило се на глинена
плећа. Не верујем. Нећу. Пустите ме
натраг, где је живо све, где су живи
сви и нема потребе за причицама
наде. Али ове зиме више неће

проћи, неће отопити се лед са младих
изданака, само звон хладнодушних
звезда подсетиће анђеле колико
волели смо у пустом раму оних
бајки безнадежних, које нису нас
научиле да губимо све оне, губимо
све то, кога-чега, чему-коме,
о коме о чему, сад више ничему.

НАУК РАСТАЈАЊА

У дану твога одласка склопило је
лето влажни свод, из три угла
испузиле су магле и милосрдно
избрисале свет, на покуњеним гранама
умукле су птице и људи иза прозора
зажаморили су гласније и глупље
претварајући се да трчкају, али
сувише споро, као рониоци
померајући оловне ноге, а у
класично јасној музици
како жичаних тако и дувачких
одазвале су се лажне ноте, мачак
није испио ранојутарње млечно и
ћутњом, као вечношћу
очас испунио се дом, јекнувши,
да би се на страници број
нула отворила на коленима
овлажена књига растајања, да би
иза гора заветно на врби грожђе,
у светој истодобности времена,
где живот је скоро непоновљив
на позадини будућих небеса, као
на перону који отпловио је, у оним
станично огледалским сузама,
за које дајем све осмехе
и милине нестале збиље.

ПОСВЕТА

Када одзвекцају све карике и
резе и свет сурва се у рупу без
месечине, када небу кожа отпадне
и црно у пустим грудима захучи,
сви снови кад побегну као недоклане
звери у своје уловљене јазбине,
и у чело, верући се, задахћу
неизоставне сени, које гуше
слабашни крик агнеца – тада
завириће у понор анђео и имаће,
наравно, твоје вољено лице.

Одувати, као прах, моје Голготице
и паклић уфитиљени мој, ћутати
и слушати у чудноме полу-
-трансу опет недоречености благе,
опет васељенску хулу, и барку
на крају борбе једним ударом
крхкога весла из бездани пене
вадити, и знати да све болније су
рупчаге година оној, пушкинској
запрези живота, коју заноси укриво,
укосо заноси, и главно – незнано куд,

и у понор прободених небеса,
као у рам сурвавања и лебдења,
прозрења, кајања, стихова и
шупљих радости заборава (а њима
већ ни краја ни броја не има)
невино завирити, као анђео
с икона које осликали су ветри
и фресака које ветри избрисаше. И он ће,
наравно, по врелој зими,
у лето снежно, и он ће
заувек имати твоје вољено лице.

У ТОМ ЧАСУ

У том часу јунске кише, вукао сам се улицом која води наниже ка невидљивој реци. У сусрет ми је летећим кораком узлазила младост, која хитала је некуд не журећи. Гледала је у даљину не смешећи се, широм отвореног, неграмзивог погледа. Одевена у кошуљу незапамћене боје и исто такве панталоне, над главом широки кишобран, али viseћи плави зелениш није пропуштао на њега ни капљице. Кад упоредо бесмо, ја заувек затворих је у пусти рам погледа, она гледала је кроз и мимо, непомично и полако пролазећи и остављајући ме самог на мокрој заогледаљу тротоара. Као у неком старом филму, кроз ситну кишу огреботина које промичу погледао сам за њом, у та леђа неодгонетнуте боје, па опет наниже ка невидљивој реци, која ме је и увукла, бестрасно. У том часу јунске кише нисам био млад и стар од рођења бити нећу, у том часу престао сам да памтим куда идем и, главно, због чега.

* * *

Зар су уистину некад певачи певали, зар је зими била зима, звезде зар падале, лишће шуштало и на ветру летела дуго-очекивана писма преко мудрих гора и слепих језера, и ми знали да ћемо бити живи, ко што и јесмо, сада и увек?

Зар се уистину све звало и мирисало
другачије, хруптао хлеб и смејала се
вода, зар смо уистину век пожуривали,
верујући да с нама су сада и увек
сви који одоше под оловне очне капке,
зар је уистину некад пре тако гласно
ћугала, гледајући у душе,
Његова тишина?

ХТЕО БИХ

Хтео бих да будем онај, ког нема. Мртав
ветар вршља светом. Тако бих желео да
не знам што не видим, и да не видим
што ни знао нисам, и да зађем иза високог
црно-белог екрана самотности, где још је
лањски натпис: карата више нема, и розе
шампањцем да убијем паузу неповратне
„Травијате”, риђе снове ове јесени, дана ових
збиљу невиђену.

Гори светло последњег прозора иза оног
промајног угла, иза оне гране што се не да
исправити. Театар времена на улици
судбине, где голуби кљуцају јучерашњи
бљув крај улаза. Хтео бих да будем онај кога
нема, ко се ни намерио није, ни минуо,
и да више не видим нити знам све што знати
нисам хтео и провидео, ко и сви они
које носи по свету мртви ветар
промена празних.

Гори светло последњег окна, и небеса су
непоправива. Пред јутро опет сањам
брата, предвече – ни једа ни бола
брижног, ни ветропирног немира. Желео
бих да више и не желим и не знам за то
што ни видео нисам. А доли те преплаветне
нека сијају другима, и ласте нека роне
иза окна у подводни свет јаве, и срећа
нек се осмехује с јастука и мисли
на неког другог.

ПОДНЕ

Мене је снашла празнина, десио ми се модри просев између облака, док обешена кишна завеса скрива сцене касне јесени, где црвено-плави воз јури кроз сањива недељна предграђа и лови подневни вртлог разобличења, где у сивој карираној кошуљи, одсутно дрндајући на збораној гитари, у вагону прљавом, који лети у празнину, готово нико некеме ником нечујно певуши страну песму нежности и досаде: „ж тем а ла фоли, ж тем а ла фоли...”* Дајем стиснуту монету. Он је пажљив и учтив, као књижевна судбина романа прочитаног у младости. Излазим на пепељави перон и умивам се светлошћу, она зајубори. Мени се десио празнина, мене је снашла јесен.

ЦРНОМОРСКА ПРИЧА

Окренут узбурканом мору, из летовалишног сплина, полако сам изгарао на сунцу предодлазном, кад ми је завирио у очи тај дечачић петогодишњи с плаже, кад је исти такав гледнуо из мене, и они почеше без шале да се играју насловног живота, у коме сам ја био Лисац, само без жбуна. Он најпре благо шљепну малим дланом по мојој руци, као случајно у пролазу, потом опет. Родитељи нису престајали с извињењима: „Знате, он обично ни са ким...” „Знате, ја такође”.

Ево приноси округли каменчић, и други, обичнији, а ево и јаје – глатки зелени облутак. „Тимур му је име”. Почињао сам да схватам. Подизали смо хумку од облутака, не гледајући у друге, и он се ниједном није улудо осмехнуо, обарајући маслинасти поглед на мене и, сав важан, приносећи камен завршни. Ни речи

* Волим те до безумља... (фр.)

није изустио, и беше све смртно јасно наспрам
непоречивог мора, све једноставно и лако и он је,
не окренув се, гледао за мношвом, док сам се
удаљавао по нечијим
траговима у
осипању.

АЛЕКСАНДАР ПАВЛОВИЧ РАДАШКЈЕВИЧ (1950, Оренбург), савремени руски песник, есејист, преводац. Одрастао у граду Уфа, седамдесетих година живео и радио у тадашњем Лењинграду. У СССР-у није објављиван. Емигрирао у САД 1978, радио у библиотеци Јелшког универзитета. Године 1983. прешао у Париз, радио у познатом недељнику *Руска мисао* до 1991, када постаје лични секретар Великог кнеза Владимира Кириловича и његове породице, коју, све до 1997, прати у бројним званичним посетама по Русији, Грузији, Украјини и европским земљама.

Живи у Паризу.

Почев од краја 70-тих нашироко објављује у емигрантској периодици, а од 1989. и у отаџбини.

Аутор је осам књига поезије, прозе и превода. При петербуршкој издавачкој кући „Ликови Русије” основао књижевно-историјску библиотеку „Бели орао”.

Песничке књиге: *Гоблен* (Њујорк, 1986), *Оно доба* (Санкт Петербург, 1997), *Последњи снеж* (Санкт-Петербург – Париз 2003), *Ветар созерцања* (Санкт-Петербург, 2008), *Земаљски празници* (Москва, 2013). Књига поетске прозе *Лисац, или Инферно* (Санкт Петербург, 2009). Књиге које је превео с енглеског: Џејмс Хабел *Љубавна писма Земљи* (1983), Џејмс Болдуин *Ђованијева соба* (2006).

С руског превела и белешку сачинила ЗЛАТА КОЦИЋ